

UKÁŽKA

1. Bežal som dolu kopcom, akoby **ma** čerti **z pekla** naháňali.
2. Vtom som zastal a otočil som sa.
3. Hľadím, ale vidím **len akýsi** tieň.
4. Uvažoval som, čo to môže byť.
5. Nejaké stredoveké strašidlo?
6. Všade bola tma, iba **v pozadí** sa čosi ligotalo.
7. Hrýzlo ma svedomie, ale aj tak som smelo vykročil a ...

1. Uved'te, ktorý slohový postup je uplatnený v ukážke:
2. Podčiarknuté slová nahrad'te synonymami:
3. Utvorte prirovnanie *Bola tma ako _____* .
4. Vypíšte z textu ukážky podstatné mená a určte ich vzor.
5. Zvýraznené slovo **ma** (v 1. vete)
 - a) určte ako slovný druh,
 - b) určte ako vetný člen.
6. Vypíšte z poslednej vety ukážky sloveso a určte jeho slovesný vid.
7. Vypíšte z textu ukážky príslovky a určte ich druh.
8. Určte slovný druh zvýrazneného slova **len** v 3. vete ukážky.
9. Nahrad'te slovo **len** synonymom.
10. Ktoré 2 slovné druhy sa v texte ukážky **nenachádzajú**?
11. Utvorte vzťahové prídavné meno z podstatného mena **tma**.
12. Vypíšte z textu ukážky 1 slovo utvorené skladaním.
13. Vypíšte z ukážky personifikáciu.
14. Vypíšte prisudzovacie sklady z 1. vety.
15. Vypíšte príslovkové určenie miesta z 1. vety.
16. Akým vetným členom je zvýraznené slovo **z pekla** (1. veta)?
17. Akým vetným členom je zvýraznené slovo **v pozadí** (6. veta)?
18. Určte gramatickú formu rozprávača v ukážke.
19. Doplňte chýbajúce informácie:
V texte ukážky z hľadiska obsahu prevažujú _____ vety,
z hľadiska členitosti prevažujú _____ vety a z hľadiska zloženia
prevažujú v texte ukážky _____ .
20. Aká je melódia opytovacej vety v ukážke?
21. Z textu vypíšte 1 slovo, v ktorom došlo k znelostnej asimilácii (spodobovaniu).
22.
 - a) Určte slovný druh zvýrazneného slova **akýsi** (3.veta).
 - b) Určte skloňovací vzor tohto slova.
23. Zakrúžkujte, ktoré kompozičné časti rozprávania zachytáva ukážka? (Správnych možností je viac.)
 - a) expozícia

- b) kolízia
- c) kríza
- d) peripetia
- e) záver

24. Vypíšte z textu ukážky vetu, v ktorej je nasledujúce poradie vetných členov:

príslovkové určenie času – prísudok slovesný – prísudok slovesný

25. Napíšte pokračovanie (dokončenie) príbehu z ukážky.

4 RIEŠENIE

1	slohový postup uplatnený v ukážke: rozprávací
2	podčiarknuté slová nahradiť synonymami – napr. <ul style="list-style-type: none"> • bežal som = utekal som • vtom = zrazu, náhle • otočil som sa = obrátil som sa • hľadím = pozerám sa • uvažoval som = rozmýšľal som • strašidlo = mátoha • ligotalo sa = lesklo sa, blyšťalo sa • smelo = odvážne
3	vymyslieť prirovnanie – napr.: <i>Bola tma ako v rohu, v kúte, vo vreci...</i>
4	určiť vzor všetkých podstatných mien v ukážke: <ul style="list-style-type: none"> • kopcom – stroj • čerti – chlap • tieň – stroj • strašidlo – mesto • tma – žena • (v) pozadí – vysvedčenie
5	Zvýraznené slovo ma (vo vete Bežal som dolu kopcom, akoby ma čerti z pekla naháňali.) a) slovný druh: zámeno – osobné, základné b) určte ako vetný člen: predmet
6	Hrýzlo ma svedomie, ale aj tak som smelo vykročil . hrýzlo – nedokonavý vid vykročil som – dokonavý vid
7	vypísať z textu všetky príslovky a určiť ich druh: <ul style="list-style-type: none"> • vtom – príslovka času • všade – príslovka miesta • smelo – príslovka spôsobu
8	Hľadím, ale vidím len akýsi tieň. <ul style="list-style-type: none"> • len = častica

9	Hľadím, ale vidím len akýsi tieň. <ul style="list-style-type: none"> synonymum slova len, napr.: iba
10	slovné druhy sa v texte ukážky nenachádzajú: číslovky, citoslovčia
11	vzťahové prídavné meno z podstatného mena tma: tmavý
12	1 slovo utvorené skladaním: stredoveké
13	personifikácia: hrýzlo ma svedomie
14	prisudzovacie sklady z 1. vety (Bežal som dolu kopcom, akoby ma čerti z pekla naháňali.): (ja) som bežal; čerti naháňali
15	príslovkové určenie miesta z 1. vety (Bežal som dolu kopcom, akoby ma čerti z pekla naháňali.): dolu kopcom
16	slovný druh zvýrazneného slova z pekla v 1. vete (Bežal som dolu kopcom, akoby ma čerti <u>z pekla</u> naháňali.): nezhodný prívlastok
17	vetný člen zvýrazneného slova v pozadí (Všade bola tma, iba v pozadí sa čosi <u>ligotalo</u> .): príslovkové určenie miesta
18	gramatická forma rozprávača v ukážke: ja-rozprávanie
19	V texte ukážky z hľadiska obsahu prevažujú oznamovacie vety, z hľadiska členitosti prevažujú dvojčlenné vety a z hľadiska zloženia prevažujú v texte ukážky súvetia .
20	melódia opytovacej vety v ukážke (Nejaké stredoveké strašidlo?): stúpavá melódia – ide o zisťovaciu otázku
21	1 slovo, v ktorom došlo k znelostnej asimilácii (spodobovaniu), napr. napr.: vtom /ftom/; všade /fšade/; v pozadí /f pozadí/
22	a) slovný druh zvýrazneného slova akýsi vo vete <u>Hľadím</u> , ale vidím len akýsi tieň: (neurčité) zámeno b) skloňovací vzor tohto slova: pekný
23	kompozičné časti rozprávania, ktoré zachytáva ukážka: expozícia, kolízia
24	poradie vetných členov <i>príslovkové určenie času – prísudok slovesný – prísudok slovesný</i> je vo vete č. 2 <u>Vtom som zastal a otočil som sa.</u>
25	tvorivá úloha

POUŽITÉ ZDROJE:

LOMENČÍK, J., KÓNYOVÁ, E., LEDNICKÁ, A. a kol. Úspešná maturita. Slovenský jazyk a literatúra. Bratislava: Taktik 2019. 308 s. ISBN 978-80-8180-132-7.